धोशाला:) सुरसरायास्यभागगाः । आद्यशान्त्यावेक-
पदौ द्विपदाः पञ्च मध्यगाः । अष्टौ पितृगणाधोशात्
रोगान्ताः पश्चिमेश्वराः । आद्यन्तौ द्वावेकपदौ द्विपदाः
पञ्च मध्यगाः । रोगादद्यन्तसुराः सप्त सौम्यदिशि
क्रमात् । तत्राधस्यसतत्कोणेशीशानादिषु च क्रमात् ।
आपः सावित्रविजयरुद्राश्चैकपदेश्वराः । मध्ये नवपदो
ब्रह्मा तस्यैशानादिकोणगाः । आपवत्सोऽथ सविता
विबुधाधिपसंज्ञकः । राजयक्ष्मा च चत्वारः सुराश्चै-
कपदेश्वराः । ब्रह्मणः पूर्वतो दिक्षु त्रिपदास्त्रामरा
अमी । अर्यमा च विवस्वांश्च मित्रः पृथ्वीधरः क्रमात् ।
स्वस्वस्थानेषु देवेषु स्थापितेष्वीदृशं भवेत् । कोणेषु पञ्च
पञ्चैव (२०)चतुर्भिरेकपदाः सुराः । प्रागादिदिक्षु द्विपदाः
पञ्च पञ्च ४०यथाक्रमम् । ब्रह्मणः ९ पूर्वतोदिक्षु त्रि-
पदाःस्युः समीपगाः १२। शिखिपूषरेताः पर्जन्यो जयन्तः
पाकशासनः । सूर्यःसत्यो भृशाकाशौ वायुः पूषा च
वैतथः । गृहक्षतः पितृपतिर्गन्धर्वो भृङ्गराजकः ।
मृगः पितृगणाधीशस्तथा दौवारिकाह्वयः । सुग्रीवः
पुष्पदन्तश्च जलाधीशो निशाचरः । शोषः पापश्च
रोगोऽहिर्मुख्यो भल्लाट एव च । सोमसर्पौ दितिदिती
द्वात्रिंशदमराः स्मृताः । आपश्चैवापवत्सश्च जयोरन्त्र
स्तथैव च । मध्ये नवपदो ब्रह्मा तस्यौ तस्य समीपतः ।
प्राच्यां द्वन्तरिता देवाः परितो ब्रह्मणः स्मृताः ।
अर्यमा सविता चैव विवस्वान् विबुधाधिपः । मित्रोऽथ
राजयक्ष्मा च तथा पृथ्वीधरःक्रमात् । आपवत्सोऽष्टमः
पञ्चचत्वारिंशत् सुरोत्तमाः । ज्ञात्वैवं स्थाननामानि
ब्रह्मणा सहिताग्रतः । वास्तुशो वास्तुमन्त्रेण गन्ध-
ब्राह्मणादिभिः । प्रणवेनाथवेदाद्यैरथवा स्वस्वना-
मभिः । गुडपक्वयुगं दद्यात्धूपदीपफलैः सह । अपू-
पैर्भूरिभिर्वेद्यैः पाद्यैः सह समर्चयेत् । ताम्बूलञ्च ततो
दद्याद्देवेभ्यश्च पृथक् पृथक् । दत्त्वा पुष्पाञ्जलिं कर्त्ता
पार्थवेदास्तुपूजनम् ।" "एतं यः कुरुते सम्यग्वास्तुपूजां
प्रयत्नतः । आरोग्यं पुत्रपौत्रादि धनधान्यं लभेच्चरः ।
वास्तुपूजामकृत्वा यः प्रविशेद्वसन्दिरे । रोगाद्यानाविधान्
क्लेशानश्नुते सर्वसङ्कटम्"। (चतुःषष्टिपद वास्तुमण्डलम्)
इ०स०५३ अ० यथा "अष्टाष्टकपदमथ वा कृत्वा रेखाश्च
कोणगास्तिर्यक् । ब्रह्मा चतुःपदोऽग्निश्चर्भपदा ब्रह्मकोण-
स्थाः । अष्टौ च वह्निकोणेष्वर्भपदास्तदुभयस्थिताः
साधाः । उक्तेभ्यो ये शेषास्ते द्विपदा विंशतिस्ते च" ॥

अधिकं वास्तुयागशब्दे द्रष्टव्यम्)। केचित्तु पञ्चा-
ङ्गशुद्धिमात्रयुक्ते पूर्वदिन एव वास्तुपूजामाहुः यदाह
नारदः "विधाय पूर्वदिवसे वास्तुपूजां वलिक्रियामिति" ।
श्रीपतिरपि "अथ प्रवेशो नवमन्दिरस्य यात्रानिवृत्ताव-
थ भूपतीनाम् । सौम्यायने पूर्वदिने विधाय वास्तु-
र्चनं भूतवलिं च कृत्वेति" अथ लग्नशुद्धिं
तिथिशुद्धिं चोपजातिवृत्तेनाह मेन्द्रवज्रया चाह ।
त्रिकोणे इति । शुद्धेति । नवमपञ्चमचतुर्थसप्तमदशमैका-
दशद्वितीयतृतीयस्थानानामन्यतमस्थानस्थैः शुभग्रहैः ।
पूर्णचन्द्रबुधगुरुशुक्रैरुपलक्षिते । अत्र चन्द्रस्य लग्नरा-
हित्यं ध्येयं तथा तृतीयषष्ठैकादशस्थैः पापग्रहैरुपल-
क्षिते तथा अम्बु चतुर्थस्थानं रन्ध्रमष्टमस्थानं च । शुद्धे
सर्वग्रहरहिते अम्बुरन्ध्रे यस्मिंस्तादृशे लग्ने वेश्म
गृहमाविशेत् । यदाह वसिष्ठः "केन्द्रत्रिकोणायधन-
त्रिसंस्थैः शुभैस्त्रिषडायगतैः खलैश्च । लग्नान्त्यषष्ठाष्ट-
मवर्जितेन चन्द्रेण लग्नोनिलयः प्रवेशः" इति । अ-
न्यच्च "प्रवेशलग्नात्त्रिधनस्थितो यः क्रूरग्रहः क्रूर-
गृहे यदि स्यात् । प्रवेशकर्त्तारमथ त्रिवर्षाद्वत्सरैः
शुभराशिगश्चेदिति" नारदः "स्थिरलग्ने स्थिरे राशौ
नैधने शुद्धिसंयुते । त्रिकोणकेन्द्रसत्प्रायसौम्यैस्त्रा
यारिगैः परैः । लग्नान्त्याष्टमस्थानवर्जितेन हिमां-
शुनेति" प्रवेशः स्यादिति पूर्वेण सम्बन्धः । गुरुः "स-
प्तमं शुद्धसद्राशे बालायामष्टमं तथा । दशमं च गृहा-
रम्भे चतुर्थं सन्निवेशने" इति । यत्तु श्रीपतिना
"केन्द्रस्थिरद्व्यायैः शुभैः क्रूरैः षट्त्र्यायगैर्गुरौ । लग्ने
भृगौ वा केन्द्रे वा स्थिरपाण्योदये विशेदिति" केन्द्रस्य
शुभत्वसत्त्वं तत्पापग्रहराहित्यवत्तं ध्येयम् । लग्नस्य
गुरुभृग्वोर्बलवत्त्वप्राशस्त्याभिधानार्थौ । कीदृशे लग्ने
विजनुर्भमृत्यौ भं राशिर्लग्नं च । जनुषि जन्मकाले
भे जनुर्भं । ताभ्यां मृत्युरष्टमभवनं विगतो जनुर्भमृत्यु-
र्यस्मिन् । स्वजन्मलग्नात् स्वजन्मराशेर्वा अष्टमोराशिः
प्रवेशलग्नगो नाऽपेक्षित इत्यर्थः । पुनः कीदृशे व्यर्का-
रिक्षाचरदर्शचैत्रे । व्यर्कारौ प्रसिद्धौ वारौ । रिक्षा
४।९।१४ उपलक्षणत्वाद्दग्धतिथयोऽपि । चरलग्नानि-
मेषकर्कतुलामकराः । उपलक्षणत्वात्तदंशा अपि ।
दर्शोऽमावास्या चैत्रो मासः । उपलक्षणत्वादामावास्योऽपि ।
विगता व्यर्कादयो यस्मिन् व्यर्कादयः प्रवेशदिने निषिद्धा
इत्यर्थः । यदाह वसिष्ठ "न नैधने भेऽपि न चाष्टलग्ने